

УДК 811.161.2:373:001.4

ТЕРМИНОЛОГИЗАЦИЯ И ДЕТЕРМИНОЛОГИЗАЦИЯ В КАЗНАЧЕЙСКОЙ ТЕРМИНОСИСТЕМЕ

© 2015

Л. П. Васковец, аспирант Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки
Ковельский промышленно-экономический колледж, Ковель (Украина)

Аннотация. Терминосистема любой отрасли науки, в том числе и казначейства, всегда динамичная. Между терминами и общеупотребительной лексикой происходит постоянный обмен: слова общего потребления меняют своё основное лексическое значение и становятся терминами, а термины все чаще входят в состав общеязыковых единиц. Эти два процесса непрерывные и взаимосвязанные, что помогает поддерживать равновесие в языке. Под терминологизацией понимаем процесс пополнения терминологической лексики путем вторичной номинации (метафоризации, метонимизации) и использование имен в составе терминов. В процессе терминологизации пользуются звуковой оболочкой слова или словосочетания, что уже существует в языке, для обозначения нового предмета или явления с целью специальной коммуникации. Это наименование имеет вторичный характер, поскольку звуковая оболочка образующей слова становится названием именуемого объекта на основе их уподобление или смежности. По номинации нового специального понятия используют не любые общеупотребительные слова, а только те, по которым уже закреплены известные дифференциальные признаки, обнаруженные в структуре новой реалии. Специфика этого способа заключается в том, что смысловая структура слова поддается полным или частичным модификациям вследствие качественных семантических преобразований. В случае изъятия термина с его привычного окружения наблюдаем процесс детерминологизации, движущей силой которой выступает функциональная переориентация. Детерминологизация – обратная сторона процесса терминологизации, что имеет тот же механизм, но работает в обратном направлении. Подытоживая, необходимо отметить, что казначейская терминосистема как часть общего терминологического фонда составляет сложную организацию специальных единиц, неоднородную по своему происхождению и сущностным характеристикам. Значительная часть семантических изменений в языке обусловлена взаимосвязанными и непрерывными процессами «вживление» терминов в общий язык (детерминологизация) и развитием новых терминологических значений на основе семантики общеупотребительных слов (терминологизация).

Ключевые слова: общеупотребительное слово, казначейский термин, казначейская терминосистема, терминологизация, детерминологизация.

Постановка наукової проблеми та її значення. Терминосистема будь-якої галузі науки, зокрема й казначейства, завжди є динамічною. Між термінами та загальноживаною лексикою відбувається постійний обмін: слова загального вжитку змінюють своє основне лексичне значення й стають термінами, а терміни все частіше входять до складу загальнонових одиниць. Ці два процеси безперервні та взаємопов'язані, що допомагає підтримувати рівновагу в мові.

Питання терминологізації й детерминологізації досліджували такі мовознавці, як Т. Панько, Г. Мацюк, В. Русанівський, Г. Чорновол, проте ці проблеми й надалі залишаються актуальними та потребують подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми. У навколишньому світі предметів, явищ та процесів значно більше, ніж слів на їхнє позначення. Немає потреби щоразу створювати абсолютно нове слово, адже можна використати вже наявні мовні засоби. А. Крижановська та Л. Симоненко зазначають: «Незважаючи на всю різноманітність прийомів, які використовують для створення нових термінів, найбільш важливою внутрішньомовною закономірністю є дуже давня традиція створювати нові терміни на основі слів, що є в загальнолітературній мові. Суть терминологізації полягає в семантичній зміні вже наявних у мові слів із метою створення нового терміна» [2, с. 48]. Г. Мацюк указує на те, що в процесі терминологізації «перетинаються фактори екстралінгвальної (технічний прогрес породжує нові поняття) і внутрішньомовної дійсності (потреби в номінативних ресурсах забезпечуються використанням слів загального вжитку у функції термінів)» [4, с. 202]. За Л. Струганець, терминологізація – «семантичний процес, який охоплює широке коло слів літературної мови і призводить до перебудови їх семантичної структури. Рух зі сфери загальноновживаної лексики до терминологічної відбувається за двома напрямками: шляхом розвитку вторинних терминологічних значень у звичайних лексичних одиницях і шляхом використання загальноновживаних слів у складних термінах» [8, с. 227].

Під терминологізацією розуміємо процес поповнення терминологічної лексики шляхом вторинної номінації

(метафоризації, метонімізації) та використання власних імен у складі термінів.

У процесі терминологізації послуговуються звуковою оболонкою слова або словосполучення, що вже існує в мові, для позначення нового предмета чи явища з метою спеціальної комунікації. Це найменування має вторинний характер, оскільки звукова оболонка твірного слова стає назвою іменованого об'єкта на основі їхнього уподібнення або суміжності. За номінації нового спеціального поняття використовують не будь-які загальноновживані слова, а лише ті, за якими вже закріплені відомі диференційні ознаки, виявлені в структурі нової реалиї. Тобто для виокремлення нового значення обов'язкова наявність спільної ознаки в обох значеннях слова – старому (загальноновживаному) та новому (терминологічному). Специфіка цього способу полягає в тому, що значення структура слова зазнає повних чи часткових модифікацій унаслідок якісних семантичних перетворень.

Терминологізація як процес функціональної переорієнтації в сучасній українській мові проходить за такими основними моделями:

- а) загальноновживане просте слово – слово-термін;
- б) вільне словосполучення – терміносполучення.

Формулювання мети та завдань статті. Мета статті полягає в характеристиці процесів терминологізації та детерминологізації на прикладі казначейської термінологіки, яка ще не була об'єктом наукового дослідження.

Завдання роботи:

- 1) з'ясувати особливості терминологізації як результату вторинної номінації;
- 2) простежити за процесом детерминологізації в казначейській терминосистемі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У системі казначейських понять існують терміни, які мають давню історію в розвитку казначейської думки. Вони зафіксовані в загальному (тлумачному) та спеціальному казначейському словниках. Тобто такі терміни вживають і в загальнолітературній мові, і в спеціалізованій зі схожим значенням. Для прикладу можна навести визначення тих самих лексем у тлумачному та

спеціальному казначейському словниках:

1) «Інфляція – надмірне проти потреб товарообігу збільшення кількості паперових грошей і швидке їх знецінення» [7, т. 4, с. 42]; «Інфляція – стійке знецінення грошей (зниження їх вартості) внаслідок перевищення кількістю грошових знаків, які перебувають в обігу, суми цін товарів і послуг, що виявляється у зростанні цін, зниженні життєвого рівня населення та інших негативних наслідках» [1, с. 290].

2) «Ціна – вартість товару, виражена в грошових одиницях; плата, винагорода, грошове відшкодування за що-небудь» [7, т. 11, с. 236]; «Ціна – грошове вираження вартості (за простого товарного виробництва і збігання попиту і пропозиції), ціна виробництва (на нижчій стадії розвитку капіталізму) і монополярна ціна виробництва (на вищій його стадії)» [1, т. 2, с. 539].

3) «Дефіцит – перевищення витрат над доходами, збиток; мала кількість, нестача чого-небудь порівняно з потребою» [7, т. 2, с. 259]; «Дефіцит – недостатність засобів, ресурсів, внаслідок чого порушується економічна рівновага, розладнується грошово-фінансова сфера, зростає загроза виникнення економічних криз» [1, т. 1, с. 160].

Такі лексеми можна назвати поліфункціональними, оскільки вони водночас засвідчені як у сфері казначейства, так і в загальному вжитку, проте з дещо спрощеним значенням.

Наступну групу понять утворюють лексеми, фактично «пристосовані» до термінологічної сфери. Досить часто відбувається переосмислення семантики слова, оскільки лексична одиниця не може повністю окреслити зміст спеціального поняття. Зміни в лексичному значенні загальноживаної одиниці зумовлюють появу нового слова зі спеціальним значенням. При виділенні нового значення обов'язковою є наявність спільної ознаки в обох значеннях слова – старому (загальноживаному) та новому (термінологічному).

Шляхи виникнення нових термінологічних значень у цій групі термінів можна визначити шляхом зіставлення їхнього поняттєвого співвіднесення в науковій та побутовій сферах. У мовознавстві виділено кілька таких можливих шляхів перенесення значень: метафора, метонімія, синекдоха [11, с. 164]. У казначейській термінології процес термінологізації відбувся, наприклад, у значенні слова «стяля». У загальному значенні «Стяля – верхнє внутрішнє покриття в будь-якому приміщенні» [7, т. 9, с. 683]. На основі цього виникає спеціалізоване значення внаслідок метафоричного переосмислення загальноживаного значення за місцем: «Стяля – межа кредитування, зростання відсоткових ставок, що встановлюється державою, передусім центральним банком.» [2, с. 367], а також «Стяля цін – законодавчо встановлений максимально допустимий рівень зростання цін на товари та послуги з метою сповільнення темпів інфляції та недопущення зниження життєвого рівня найбільш вразливих верств населення нижче від критичної межі» [1, т. 2, с. 367].

Але треба пам'ятати про те, що поруч з наведеними вище фактами термінологізації існує і явище міжсистемної омонімії, коли одна лексема перебуває в системі казначейських термінів, а інша – у складі загальноживаної лексики. Ці слова мають однакову звукову форму, але зовсім різні значення: «Подушка – набитий пухом, пір'ям, сіном і т. ін. мішок, який використовується як м'яка підстилка під голову, для сидіння та інших цілей» [7, т. 6, с. 763] і «Подушка – завищення цін у рахунку-фактурі на певну суму з метою відшкодування можливих втрат від знецінення валюти платежу» [1, т. 2, с. 117]. У сучасній казначейській термінології найпоширеніший саме такий різновид переходу побутових лексичних одиниць до групи термінів, причому часто термінологізуються не лише слова, а й сполучення слів, здатні викликати певні асоціації. У таких випадках можна говорити про перехід

загальноживаного словосполучення чи фразеологічної сполуки до розряду термінів як професійного жаргону: «Гладкий кіт – фінансова фірма, яка отримує надприбутки, фінансуючи ризиковані операції» [1, т. 1, с. 130].

На сучасному етапі такі одиниці функціонують у ролі нормативних термінів, значення яких закріплено в спеціальних словниках з економіки та казначейства.

У разі вилучення терміна з його звичного оточення спостерігаємо процес детермінологізації, рушійною силою якої виступає функціональна переорієнтація. Детермінологізація – зворотній бік процесу термінологізації, що має той самий механізм, але працює у зворотному напрямі. Терміни й детермінологізовані одиниці мають більше подібних, ніж відмінних рис. Їхня істотна відмінність полягає лише у функціонуванні в різних сферах спілкування [3, с. 47].

У термінологічній енциклопедії О. Селіванової детермінологізація визначена як «явище мовної системи, вияв мовної економії й асиметричного дуалізму мовного знака, яке являє собою перехід термінів до загальноживаної лексики» [9, с. 117]. Л. Струганець вивчає явище детермінологізації в контексті динаміки лексичної норми на матеріалі словників. Вона стверджує, що «звичай процес детермінологізації відбувається тоді, коли термін перекидає дефіцит у номінації тих чи інших об'єктів або відношень, займає порожню лауну у певному семантичному полі» [9, с. 245]. За спостереженнями дослідниці, детермінологізація лексичних одиниць триває довго. Перш ніж стати частиною загальномовного фонду, термін зазнає змін, які можна поділити на чотири етапи: 1) народження; 2) стрімке розгортання семантики, що супроводжується потоком похідних від базового слова; 3) період стабільності, розширення зв'язків з іншими лексичними групами; 4) криза, спад, що супроводжується розмиванням меж спеціального терміна [8, с. 238].

Ф. Нікітіна пропонує розрізняти часткову та повну детермінологізацію: часткова пов'язана з використанням у неспеціальних контекстах термінологіки в прямому значенні, повна відбувається у випадку утворення переносного значення на основі прямого [5]. Ми підтримуємо цю думку й вважаємо, що процес детермінологізації (втрата терміном своєї монополіної термінологічної функції) пов'язаний із частим уживанням терміна поза його терміносистемою в ЗМІ, у розмовній мові. Він передбачає розвиток у семантичній структурі слова нового лексико-семантичного варіанта, який виникає шляхом переносу найменування, наприклад: терміни актив («сукупність майна, інтелектуальної власності, грошових ресурсів, що належать підприємству, фірмі, компанії (будівлі, споруди, машини й устаткування, матеріальні запаси, банківські вклади, вкладення й цінні папери, патенти, авторські права та ін.), в які вкладено засоби власників та інших осіб» [1, т. 1, с. 160]) та пасив («сукупність боргів і зобов'язань підприємства (на протизу активам)» [1, т. II, с. 66]) у сучасній мові використовували спочатку в однозначно термінологічному значенні одиниць економічних галузей, зокрема, казначейства. Зараз у політиці досить часто активами називають позитивні ознаки особи чи якогось явища, відповідно пасивами – негативні: У пасиві В'ячеслава Анатолійовича – відсутність потрібного впливу в партії (Контракти. – 2009. – 12.10); У нас в активі – всім з половиною тисяч гривень виплати матері при народженні дитини, в пасиві – немовлята, яких знаходять на смітниках і під дверима притулків (Контракти. – 2009. – 27.05). Ще одним прикладом слугує термін кредит – «позика в грошовій або товарній формах на умовах повернення у певний термін з виплатою відсотка» [1, т. I, с. 381], що спочатку функціонував лише в економічній, банківській сфері. Нині у сфері політики словосполучення кредит довіри означає час, який надано особі для реалізації своїх планів: Верховна Рада України

дала уряду великий кредит довіри, ухваливши закон про державний бюджет на 2008 рік (Дзеркало тижня. – 2008. – 06.03); Кредит довіри в новій владі величезний, але не вічний (Дзеркало тижня. – 2009. – 14.08). У галузі освіти кредит – числовий еквівалент оцінки (від 1 до 60). Із казначейської терміносистеми в політичному вжитку зі значенням «знецінення, падіння» поширилися такі лексеми, як: девальвація – «здійснюване державою у законодавчому порядку зниження обмінного курсу власної грошової одиниці щодо валюти іншої країни» [1, т. 1, с. 304]: Якщо, повернутися до проблем сьогодення, то, насправді, багато тенденцій виникали раніше, ніж проявлялися: девальвація освіти, девальвація цінностей, зниження стандартів, еміграція (Дзеркало тижня. – 2008. – 06.03) та інфляція – «процес знецінення грошей внаслідок перевищення кількістю грошових знаків, які перебувають в обігу, суми цін товарів та послуг, що виявляється у їх зростанні» [1, т. 1, с. 684]: Чи не призводить інфляція іміджів до того, що в людей остаточно пропадає віра в продукти (Дзеркало тижня. – 2010. – 11.05).

У процесі детермінологізації слово проходить кілька етапів. На першому етапі воно частково втрачає свій термінологічний характер. При цьому позначуване поняття залишається тим самим, але в нього можуть, залежно від контексту, з'являтися додаткові відтінки значення, що відбивають суб'єктивне сприйняття відповідного предмета чи явища мовцем. У такий спосіб порушено однозначну корелятивність між денотатом і науковим визначенням, стерто розходження між термінологічним і нетермінологічним уживанням слова.

Наступний етап детермінологізації має на меті оформлення терміна як слова загальнолітературної мови і його фіксацію в словниках. Спеціальне, наукове значення терміна зведено до мінімуму, зазвичай він здобуває великий стилістичний потенціал і може функціонувати як основа подальшої семантичної деривації вже в загальнолітературній мові.

Терміни, переходячи з однієї терміносистеми до іншої, можуть зберігати своє лексичне значення або ж еволюціонувати, набуваючи нового значення в новому термінологічному оточенні, а іноді, навпаки, термін запозичують зі звуковою, обмеженою семантикою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що казначейська терміносистема як частина загального термінологічного фонду становить складну організацію спеціальних одиниць, неоднорідну за своїм походженням та

сутнісними характеристиками. Значна частина семантичних змін у мові зумовлена взаємопов'язаними та безперервними процесами «вживлення» термінів у загальну мову (детермінологізація) та розвитком нових термінологічних значень на основі семантики загальноновживаних слів (термінологізація). Проте в мовознавстві ще повною мірою не досліджено всі шляхи термінологізації та детермінологізації, що є перспективним у подальших наукових розвідках із зазначеного напрямку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. / За ред. С. В. Мочерного. – Л.: Світ, 2006.
2. Крыжановская А. В. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии / А. В. Крыжановская, Л. А. Симоненко. – К.: Наук. думка, 1987. – 162 с.
3. Левицький А. Е. Основи функціональної лінгвістики: [навч. посібн.] / А. Е. Левицький. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2004. – 124 с.
4. Мацюк Г. П. Про термінологізацію одиниць загальноновживаної лексики // Мовознавство. – 1984. – № 5. – С. 68–71.
5. Нікітіна Ф. О. Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології / Ф. О. Нікітіна. – К.: Вища шк., 1978. – 31 с.
6. Панько Т. І. Українське термінознавство: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Л.: Світ, 1994. – С. 201–213.
7. Словник української мови: в 11-ти т. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
8. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття / Л. В. Струганець. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352 с.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
10. Суперанская О. В. Общая терминология. Вопросы теории / О. В. Суперанская, А. Н. Подольская, Н. В. Васильева. – М.: Наука, 1989. – 134 с.
11. Чорновол Г. В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань) / Автореф. дис. канд. філол. наук / Г. В. Чорновол. – К., 2004. – 23 с.
12. Юрій С. І. Казначейська система: підручник. – 2-ге вид., змін. і доп. / С. І. Юрій, В. І. Стоян, О. С. Даневич. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 820 с.

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ТА ДЕТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ В КАЗНАЧЕЙСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

© 2015

Л. П. Васковець, аспірант Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Ковельський промислово-економічний коледж, Ковель (Україна)

Анотація. Терміносистема будь-якої галузі науки, зокрема й казначейства, завжди є динамічною. Між термінами та загальноновживаною лексикою відбувається постійний обмін: слова загального вжитку змінюють своє основне лексичне значення й стають термінами, а терміни все частіше входять до складу загальноновживаних одиниць. Ці два процеси безперервні та взаємопов'язані, що допомагає підтримувати рівновагу в мові. Під термінологізацією розуміємо процес поповнення термінологічної лексики шляхом вторинної номінації (метафоризації, метонімізації) та використання власних імен у складі термінів. У процесі термінологізації послуговуються звуковою оболонкою слова або словосполучення, що вже існує в мові, для позначення нового предмета чи явища з метою спеціальної комунікації. Це найменування має вторинний характер, оскільки звукова оболонка твирного слова стає назвою іменованого об'єкта на основі їхнього уподібнення або суміжності. За номінації нового спеціального поняття використовують не будь-які загальноновживані слова, а лише ті, за якими вже закріплені відомі диференційні ознаки, виявлені в структурі нової реалії. Специфіка цього способу полягає в тому, що значеннєва структура слова зазнає повних чи часткових модифікацій унаслідок якісних семантичних перетворень. У разі вилучення терміна з його звичного оточення спостерігаємо процес детермінологізації, рушійною силою якої виступає функціональна переорієнтація. Детермінологізація – зворотній бік процесу термінологізації, що має той самий механізм, але працює у зворотному напрямку. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що казначейська терміносистема як частина загального термінологічного фонду становить складну організацію спеціальних одиниць, неоднорідну за своїм походженням та сутнісними характеристиками. Значна частина семантичних змін у мові зумовлена взаємопов'язаними та безперервними процесами «вживлення» термінів у загальну мову (детермінологізація) та розвитком нових термінологічних значень на основі семантики загальноновживаних слів (термінологізація).

Ключові слова: українська мова, загальноновживане слово, казначейський термін, казначейська терміносистема, термінологізація, детермінологізація.

TERMINOLOGIZATION AND DETERMINOLOGIZATION IN TREASURY
SYSTEM OF TERMS

© 2015

L. P. Vaskovets, aspirant Eastern European National University of Lesja Ukrainian
Kovel Industrial and Economic College, Kovel (Ukraine)

Abstract. Terminological any field of science, including the Treasury, there is always dynamic. By the terms and common lexicon is a constant exchange of words change their general use basic lexical meaning and become terms and the terms are increasingly a part of the common units. These two processes are continuous and interconnected that helps maintain balance in the language. During terminologization understand the process of replenishment terminology vocabulary by secondary nomination (metaphor, metonymization) and the use of proper names as part of the terms. During terminologization enjoy sound shell words or phrases that already exists in the language to describe a new object or phenomenon with a view to the special communication. This name has a secondary character as sound shell generating words is called a named object on the basis of their assimilation or contiguity. With the nomination of a new concept of special use not any commonly used word, but only those which are known fixed differential features found in the structure of the new realities. The specificity of this method is that the semantic structure of the word undergoes complete or partial modifications due to quality semantic change. In case of withdrawal of the term of his usual environment determinologization observe the process, the driving force which acts functional shift. Determinologization – inverse process terminologization that has the same mechanism, but it works in reverse. In summary, it should be noted that the Treasury as part of terminological terminology fund is complex organization of special units, diverse in origin and essential characteristics. Much of the semantic changes in language due interconnected and continuous processes «implantation» terms in common language (determinologization) and the development of new terminology values based on the semantics of common words (terminologization).

Keywords: Ukrainian language, commonly – used word, treasury term, treasury system of terms, terminologization, determinologization.

УДК 334.07

СОВРЕМЕННАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КОНЪЮНКТУРА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ СТРУКТУРЫ

© 2015

Е.Г. Великая, доктор экономических наук, генеральный директор ООО «ЛЕДИ ДОКТОР»*А.Г. Папаян*, аспирант*Московский финансово-юридический университет, Москва (Россия)*

Аннотация. В современных геополитических реалиях национальной экономики России как нельзя актуальными являются вопросы развития предпринимательских структур в целом и инновационное предпринимательство в частности. Именно в условиях санкций по экономическим законам возможен переход экономики в новое качественное состояние, а именно переход к импортозамещению способен обеспечить российской экономике если не высокий уровень инновационности, то как минимум значительно повысить ее самодостаточность в обозримом будущем, и высокую конкурентоспособность на мировом рынке в среднесрочной и долгосрочной перспективе. *Цели/задачи.* Определить взаимосвязь между модернизацией экономики и предпринимательством. Определить роль государства в поддержке инновационного развития предпринимательства. *Методология.* В данной работе теоретически обоснованы подходы к рассмотрению рыночных отношений в инновационной экономике. *Результаты.* Определены приоритеты развития предпринимательства в современной экономике, на основе устранения структурных противоречий между инновационными и рыночными противоречиями с участием государственных институтов. *Выводы/значимость.* Необходимость перехода от энерго-сырьевой экономики к инновационной была подчеркнута принятой в 2011 году «Стратегией инновационного развития Российской Федерации до 2020 года». В 2014 году необходимость перехода к инновационной экономике стала жизненно необходима, а не только желательна. Осуществить такой переход невозможно без существования предпринимательских структур способных осуществлять управление соответствующее характеру инновационной деятельности. Кроме этого следует отметить важную роль государства в формировании условий для перехода к инновационной экономике, поддержке предпринимательства не только на национальном, но и на региональном уровне.

Ключевые слова: предпринимательская структура, инновационный тип развития, модернизация промышленности, экономическое развитие общества.

В современных условиях особое значение приобретают методологические вопросы выявления закономерностей формирования инновационного типа развития общества, его основных факторов и предпосылок становления. Для определения инновационного развития важна позиция одного из основоположников инновационной теории Й. Шумпетера, который дал, в частности, трактовку понятия «развитие» [1]. Это качественные изменения, которые происходят вследствие осуществления предпринимателями «новых комбинаций». Под такими комбинациями Й. Шумпетер подразумевает:

- изготовление нового блага или создание нового качества того или иного блага;
- внедрение нового способа производства или коммерческого использования того или иного товара;
- получение нового источника сырья или полуфабрикатов;
- освоение нового рынка сбыта;

- проведение реорганизации, обеспечивающей monopolное положение предпринимателя на рынке или подрыв монополии конкурентов.

Следует отметить, что обычный рост экономики не рассматривался Й. Шумпетером как развитие, поскольку он не порождает новые в качественном отношении явления, а лишь дает толчок процессам их приспособления. По мнению ученого, «нормой» здоровой экономики являются не равновесие и оптимизация, а динамическое неравновесие, вызванное деятельностью новатора-предпринимателя. Именно постоянное создание новых идей, продуктов, услуг и потребностей заставляет систему двигаться вперед. Тем не менее, развитие мировой экономики убедительно доказывает, что основой для экономического роста являются инновации. Й. Шумпетер под «инновацией» понимал определенную фазу внедрения новшества, воплощение изобретения, оригинальной идеи в реальном процессе.